Virtuali paroda „Senųjų Klaipėdos krašto gyventojų likimai po II pasaulinio karo“

Raudonajai armijai 1944 m. liepos mėn. įžengus į Lietuvos teritoriją, Vokietijos karinės vadovybės įsakymu buvo pradėta Klaipėdos krašto gyventojų, įstaigų ir įmonių evakuacija į Vokietiją. Manoma, kad 1944 m. rugpjūčio – 1945 m. sausio mėn. iš maždaug 150 tūkst. Klaipėdos krašto gyventojų apie 130 tūkst. buvo priversti trauktis.

1945 m. sausio 28 d. I Pabaltijo fronto pajėgos užėmė Klaipėdą. 1950 m. duomenimis, Klaipėdos krašte gyveno 15–20 tūkst. senųjų klaipėdiškių, įskaičiuojant iš evakuacijos grįžusių 6–8 tūkst. repatriantų. Daugumos grįžusiųjų ūkiai buvo sunaikinti arba išdalinti naujakuriams, organizacijoms. Dalis senųjų gyventojų patyrė politines represijas: pasiturintys ūkininkai ištremti, Vokietijos nacionalsocialistinei darbininkų partijai priklausę, atsakingas pareigas nacistinėje Vokietijoje ėję, karo belaisvius savo ūkiuose įdarbinę, priešiškai sovietų valdžiai nusiteikę, buvusių Vokietijos kareivių ginkluotas grupes ar Lietuvos partizanus rėmę asmenys suimti ir įkalinti.

Remiantis Vokietijos Federacinės Respublikos (VFR) ir Sovietų Sąjungos 1958 m. balandžio 8 d. sutartimi, 1958–1969 m. į VFR ir Vokietijos Demokratinę Respubliką (VDR) nuolat gyventi išvažiavo 8 232 senieji Klaipėdos krašto gyventojai. Išvykti po 1960 m. sausio 1 d. buvo leidžiama tik įrodžius, kad VFR ar VDR gyveno kiti šeimos nariai. 1939 m. nacistinės Vokietijos įvykdyta Klaipėdos krašto aneksija ir 1944 m. masinė gyventojų evakuacija, sovietinio okupacinio režimo politinės represijos ir socialinė–ekonominė politika lėmė tai, kad Klaipėdos krašto senbuviai, lietuviai ir vokiečiai, šiame krašte liko etnine mažuma.

Lietuvos ypatingojo archyvo parengtoje virtualioje parodoje eksponuojamos senųjų Klaipėdos krašto gyventojų fotonuotraukos, asmens ir kiti dokumentai saugomi Lietuvos SSR valstybės saugumo komiteto (KGB) ir Lietuvos SSR vidaus reikalų ministerijos (MVD) fondų filtracijos, baudžiamosiose, tremties bylose; KGB

sudaryti agentūrinės-operatyvinės veiklos ir kiti dokumentai apie senųjų Klaipėdos krašto gyventojų politinį persekiojimą ir represijas. Parodoje taip pat publikuojamos Lietuvos centrinio valstybės archyvo saugomos fotonuotraukos ir rašytiniai dokumentai.

Su šiais dokumentais galima susipažinti Lietuvos ypatingojo archyvo KGB ir VRM dokumentų skaityklose.

Kviečiame apsilankyti.

Visus parodos eksponatus galima pamatyti čia: http://virtualios-parodos.archyvai.lt/lt/virtualios-parodos/34/senuju-klaipedos-krasto-gyventoju-likimai-po-ii--pasaulinio-karo/exh-48

Lietuvos ypatingojo archyvo informacija